

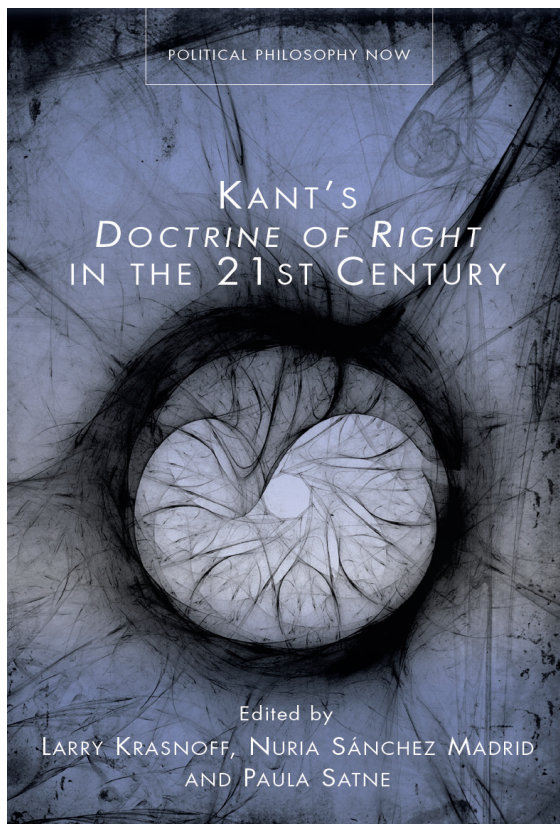
Kant's Doctrine of Right in the Twenty-First Century

Sandra
Zákutná

Prešovská univerzita
v Prešove

Kant's Doctrine of Right in the Twenty-First Century. Eds. Larry Krasnoff, Nuria Sánchez Madrid, Paula Satne. Cardiff: University of Wales Press. 2018. ISBN 978-1-78683-180-4. 304 s.

Už názov zborníka vedeckých štúdií *Kant's Doctrine of Right in the Twenty-First Century* (*Kantovo Učenie o práve v 21. storočí*) predstavuje veľkú výzvu pre všetkých čitateľov, ktorí sa zaujímajú o Kantovu praktickú filozofiu a zvlášť o jej odkaz pre súčasnosť. Ako upozorňujú editori, oblasť Kantovho *Učenia o práve* (*Rechtslehre*) bola dlhodobo zanedbávaná, a to dokonca aj tými, ktorí obraňovali Kantovo miesto v politickej filozofii. Zásadným zvratom bola až druhá dekáda 21. storočia, keď sa Kantovo *Učenie o práve* v prácach B. Sharon Byrdovej, J. Hruschku a A. Ripstei-

na stáva serióznou oblasťou systematického skúmania. V rovnakom období Elisabeth Ellisová uvažuje o tom, či by Kantova politická filozofia, založená na argumentoch jeho *Učenia o práve*, nemohla mať reálne uplatnenie aj v súčasnom svete. Výsledky skúmaní spomínaných autorov sa postupne začali objavovať v monografiách a vedeckých časopisoch, no doteraz nevyšiel žiadny zborník či kolektívna monografia, ktorá by sa tejto problematike venovala komplexne, a to najmä v aktualizáčnom kontexte a so skúmaním Kantových argumentov ako inšpirácie pre prípadnú aplikáciu do dnešnej praxe. Antológia *Kant's Doctrine of Right in the Twenty-First Century* má ambíciu toto prázdne miesto vyplniť a dvanásť autorov, z ktorých traja sa editorsky podieľali na zostavovaní tejto publikácie, ponúka jedinečnú možnosť oboznámiť sa s interpretáciou Kantovho *Učenia o práve* modernou optikou odborníkov z oblasti Kantovej politickej i morálnej filozofie.

Predkladaný zborník vedeckých štúdií je zostavený veľmi podnetne. Aj keď nie je rozdelený na časti, štúdie navzájom vhodne kooperujú a vnútorná štruktúra má logiku a jasné smerovanie. Štúdie je možné rozdeliť na štyri tematické celky. Prvý tvoria dve úvodné štúdie, zameriavajúce sa na problematiku spoločenskej zmluvy I. Kanta, ktorej analýza ponúka vhodný základ pre ďalšie časti publikácie. Macarena Mareyová v príspevku *The Originality of Kant's Social Contract Theory (Originálnosť Kantovej teórie spoločenskej zmluvy)* poukazuje na to, že špecifickosť Kantovho chápania spoločenskej zmluvy spočíva v tom, že je čisto právna a nezávislá od etických stanovísk – t. j. je odvodená z politickej povinnosti a spoločnej vôle. Alice Pinheirová Wallaová sa štúdiou *Private Property and the Possibility of Consent: Kant and Social Contract Theory (Súkromný majetok a možnosť súhlasu: Kant a teória spoločenskej zmluvy)* pýta, prečo Kant predstavuje pojem spoločného vlastníctva zeme spolu so zákonmi umožňujúcimi stať sa súkromnými vlastníckmi. Autorka ukazuje, že toto spoločné vlastníctvo zeme Kant potrebuje ako doplnok k tomu, aby bol získaný súhlas potrebný pre možnosť uložiť všetkým povinnosť rešpektovať vlastníctvo externých vecí ostatnými ľuďmi.

Ďalšie štyri štúdie sa zameriavajú na problematiku ľudských práv a platnosti Kantovej teórie v kontexte dnešnej doby. Eric Boot sa v príspevku *Judging Rights by Their Duties: A Kantian Perspective on Human Rights (Posudzovanie práv podľa ich povinností: kantovská perspektíva ľudských práv)* zaoberá problematikou ľudských práv a tvrdí, že z kantovského pohľadu je možné identifikovať ľudské práva prijatím perspektívy povinností, ktorá predchádza uvažovaniu o právach. Autor poukazuje na rozlišovanie povinností práva a povinností cností s tým, že obe sú rovnako záväzné, aj keď obe iným spôsobom. Masataka Oki vo svojom texte *The Proper Task of Kantian Politics: The Relationship between*

en *Politics and Happiness* (*Správna úloha kantovskej politiky: vzťah medzi politikou a šťastím*) analyzuje Kantovo tvrdenie, že úlohou politiky má byť zaistenie podmienok pre šťastie jednotlivcov – to je možné, ak je v štáte zaistený racionálne vytvorený systém zákonov. Nuria Sánchezová Madridová v štúdiu *Kant on Poverty and Welfare: Social Demands and Juridical Goals in Kant's Doctrine of Right* (*Kant o chudobe a blahu: spoločenské požiadavky a právne ciele v Kantovom Učení o práve*) nesúhlasí s tvrdeniami, že Kant by legitimizoval verejné opatrenia na zlepšenie sociálneho blahobytu v dnešných štátoch, pretože ide o úplne inú situáciu. Autorka argumentuje, že Kant vo svojich spisoch uvádza, že sociálna nerovnosť nepodráva republikánske občianstvo, a preto je otázne, či sociálne politiky môžu vôbec zohrávať nejakú úlohu v Kantovom chápaní štátu. Larry Krasnoff v príspevku *On the (Supposed) Distinction Between Classical and Welfare Liberalism: Lessons from the Doctrine of Right* (*O (predpokladanom) rozlišovaní medzi klasickým a sociálnym liberalizmom: poučenie z Učenia o práve*) poukazuje na to, že obom týmto proti sebe stojacim typom liberalizmu chýba oboznámenie sa s *Učením o práve*, v ktorom sú sloboda a zákony vzájomne prepojené. Z toho dôvodu, podľa Krasnoffa, nemá veľký teoretický význam rozlišovať medzi klasickým či sociálnym liberalizmom.

Nasledujúce dve štúdie skúmajú problematiku občianskej neposlušnosti v Kantovom *Učení o práve*. Wendy Brockieová sa vo svojej štúdiu *Resistance and Reform in Kant's Doctrine of Right* (*Odpor a reforma v Kantovom Učení o práve*) venuje aktuálnej otázke možného odporu voči nespravodlivej politickej autorite, ako aj občianskej neposlušnosti. Uvádza, že pre Kanta ani v režimoch, ktoré zneužívajú práva a slobody ľudí, nemajú ľudia žiadny legitímny dôvod na odpor voči verejnej moci. Alyssa R. Bernsteinová vo svojom príspevku *Civil Disobedience: Towards a New Kantian Conception* (*Občianska neposlušnosť: smerom k novej kantovskej koncepcii*), naopak, tvrdí, že Kantova politická filozofia dokáže za istých okolností (odvolávajúc sa na vyššie právne dohody) pripustiť aj formu občianskej neposlušnosti.

Záverečné štyri štúdie sa pokúšajú aplikovať Kantove právne argumenty z jeho *Učenia o práve* na medziludské a medzinárodné vzťahy. Milla Emilia Vahaová sa vo svojom príspevku *Kantian Insights on the Moral Personality of the State* (*Kantovské postrehy o mravnej osobnosti štátu*) stavia kriticky voči liberalistickej interpretácii Kanta v kontexte medzinárodnej politiky a tvrdí, že nielen popiera Kantovu predstavu zväzu národov, ale aj podráva mravnú identitu väčšiny štátov. Sorin Baiasu v štúdiu *Kant's Guarantee for Perpetual Peace: A Reinterpretation and Defence* (*Kantova garancia večného mieru: reinterpretácia a obrana*) pracuje s Kantovou ideou garancie večného mieru ako najvyššieho politického dobra a upozorňuje na problematickosť toho, ako to

dosiahnuť epistemologicky, keďže sám Kant hovorí, že o tom môžeme mať iba praktické, a nie teoretické poznanie. Baíasu nesúhlasí s tým, aby sa toto najvyššie dobro analyzovalo analogicky s najvyšším etickým dobrom. Paula Satneová a jej príspevok *Forgiveness and Punishment in Kant's Moral System (Odpustenie a trest v Kantovom mravnom systéme)* ukazujú, že podľa Kanta má byť konanie proti právu štátom potrestané a táto forma trestu je len akýmsi pred-trestom najvyššej autority, ktorou nemôže byť človek, ale zrejme iba Boh. Odpustenie preto nemá v Kantovom systéme miesto, pokiaľ by malo ísť o odpustenie trestu alebo zbavenie viny. Satneová však napriek tomu v Kantovej filozofii nachádza istú teóriu odpustenia, ktorá je v súlade s Kantovou teóriou trestu a trestnej zodpovednosti, a to vo forme uznania, že povinnosť odpúšťať je povinnosťou cnosti, ktorá od človeka vyžaduje jeho sebareflexiu. Jordan Pascoeová sa v príspevku *A Universal Estate: On Kant and Marriage Equality (Všeobecný majetok: ku Kantovi a manželskej rovnosti)* pokúša vysvetliť, prečo je Kantovo chápanie manželstva ako základnej jednotky práva používané aj tými, ktorí manželstvo filozoficky obhajujú, ako aj tými, ktorí volajú po reforme manželstva ako spravodlivejšej inštitúcie. Pascoeová tvrdí, že Kant ponúka užitočný filozofický rámec aj pre súčasné hnutia bojujúce za rovnosť v manželstve, avšak tí, ktorí uvažujú aj o spravodlivosti, by podľa nej mali hľadať filozofické východiská inde ako u Kanta.

Cieľom všetkých príspevkov je pochopiť, ako by politická pozícia založená na Kantovom *Učení o práve* vyzerala v podmienkach a okolnostiach 21. storočia. Aj keď sú závery príspevkov niekedy odlišné a občas sa môže zdať, že sú dokonca protichodné, vždy sú aktuálne a poskytujú priestor pre ďalšiu diskusiu. Štúdie prinášajú témy, ktoré rezonujú v dnešnom spoločenskom aj filozofickom diskurze, a autori dokazujú, že kritické čítanie a analýza Kantovho *Učenia o práve* má dôležitý odkaz aj pre súčasnosť. Ako uvádza E. Zelizňaková, ktorá sa v slovenskom prostredí ako jediná dlhodobo venuje Kantovej filozofii práva, „pri dôslednej analýze Kantovho systému práva možno konštatovať, že jeho trojstupňový model práva má veľký potenciál stať sa modelom pre spravodlivejšie usporiadanie spoločnosti. Východiskom analýzy Kantovej právnej teórie je jeho koncept práva ako uskutočňovania slobody. Sloboda ako princíp je zároveň základným stavebným prvkom Kantovho systému práva, od ktorého sa tento systém odvíja ako komplexný a funkčný celok.“¹ Práve v tomto kontexte je možné čítať knihu *Kant's Doctrine of Right in the Twenty-First Century*, ktorá sa na poli Kantovej filozofie práva môže stať jedným zo základných zdrojov sekundárnej literatúry pre ďalší výskum jeho filozofického

¹ Zelizňaková, E.: O rovnosti a spravodlivosti v Kantovom systéme práva. *Studia Philosophica Kantiana*, 4, (2), 2015, s. 48.

odkazu v tejto oblasti. Nepochybne ide o zborník, ktorý rozvinie ďalšiu diskusiu. Ukazuje sa, že v meniacom sa svete, v ktorom otázky ľudských práv, slobody či spravodlivosti nestrácajú na platnosti, bude veľmi vhodné obracať sa na Kantovo *Učenie o práve*.

doc. Mgr. Sandra Zákutná, PhD.

Inštitút filozofie

Filozofická fakulta, Prešovská univerzita v Prešove

Prešov, Slovenská republika

sandra.zakutna@unipo.sk

Studien

Bernd Dörflinger – Was Kants Religionsphilosophie den historischen Religionen zumutet (SK)	3
Martin Muránsky – Tugendhats philosophisches Programm in seiner Kritik an Heideggers Wahrheitsbegriff (DE)	14
Bartosz Żukowski – Erkenntnislehre Richard Burthoggs als ein Vorzeichen des Kantischen Idealismus (EN)	42
Peter Kyslan – <i>Der Streit der Fakultäten</i> und die Aufgabe der philosophischen Fakultät (SK)	59

Rezensionen

Larry Krasnoff, Nuria Sánchez Madrid, Paula Satne: Kant's Doctrine of Right in the Twenty-First Century (S. Zákutná) (SK)	74
Rezensenten	80